

Skolbibliotek Mitts studiedag i Ånge: nyhetsflödet i dagstidningen och bearbetat i skönlitterär form – hur kan skolan förmedla samhällsfrågor?

Torsdagen den 28/4 med destination Ånge medborgarhus ägde vårens studiedag rum; en dag under devisen ”*Verkligheten – det är den vi lever i!*”. Under förmiddagen föreläste författartrion bakom pseudonymen **Emma Vall**: **Maria Herngren**, **Eva Swedenmark** och **Annica Wennström**. På eftermiddagen beskrev utbildningschef **Göran Subenko** målsättningen för **Tidningen i skolan**, d.v.s. Tidningsutgivarnas mångåriga projekt för att se dagstidningen som ett viktigt läromedel både att läsa som fönster mot omvärlden och att som tidningsmakare öva skrivande och ge inblick i journalistyrket.

Herngren, Swedenmark och Wennström lärde känna varandra som journalister i socialdemokratisk press på nittioalet. 1998 års debut med *Kattjakt* på Alfabeta var resultatet av en författardröm alla tre närt under många år. Samma år utgavs *Flickan i medaljongen* om ett flicköde på Alnö under 1800-talet. Istället för slitningar mellan olika viljor ser de samverkan kring romanprojektet som fruktbart. Språkval ändras, dialoger finslipas för att låta äkta och händelseförlopp stöps fram under utdragna diskussioner på caféer och via e-post. ”Det gäller att kunna motivera ett val av formulering inför medförfattarna”, berättar de. De erkänner också att avlyssnade samtal på tunnelbanan givit flera uppslag.

Intressant för läsare i regionen är förstas att de valt Sundsvall som fond för kriminalromanerna med Sundsvallspostens Amanda Rönn som protagonist. Med kittlande referenser till kasinot, Mittuniversitetet, sprängningen av utkikstornet på Norra berget m.m. får man klart för sig att det sjuder under ytan i staden. Efter fem romaner: *Kattjakt*, *Änglavakt*, *Vänskapspakt*, *Stilla flyter ån* och *Slutpunkten* var det dags för ny hjältinna, lokalfärg och läsarskara. Amanda blev till tuffa Svala, Sundsvall blev Stockholmsförort och ungdomsromanen genrevalet, men fortfarande med deckarvinkling. Ämnesvalet hade tidigare präglats av aktuell samhällsdebatt, och gjorde det fortfarande. Storstadens gängbildningar, konflikter mellan invandrare och svenskar, Internets många ”fula fiskar” och veganaktioner ger rika uppslag till att gå vidare med ett ämne i klassrummet. Skönlitteraturen ger utrymme för att ta fasta på händelser i nyhetsfloden, föra upp dem från ett personligt till ett allmängiltigt plan och genomlysa problemet i diskussion med ungdomarna, menade föreläsarna. Svala-böckerna heter *Sabotage*, *Egna spår*, *Bränd bild* och *Farligt vatten*. Emma Vall beskriver böckerna som ”efter folkhemmet-deckare” med allt vad det innebär av bristande trygghet och en frånvarande vuxenvärld, där den gemensamma middagen med familjen inte ens längre är självklar ...

Färsk på bokhandelsdiskarna är *Smultron och svek* av Swedenmark/Wennström, en relationsroman som utspelas i Östersund. Trion har ofta kommit att fundera över nära relationer och priset en kvinna betalar för att kombinera yrkesarbete och en traditionell könsrolls fördelning i hemmet. I *Krossa glastaket* (1999) behandlas genusfrågan i en bok om hur partierna i Sverige på ytan uppmuntrar kvinnors engagemang, men många karriärvägar är stängda och patriarkala strukturer är ständigt närvarande. Redan utmejslade könsroller i småbarnsåren motiverade Maria Herngren att skriva en barnbok, *Ingen får veta* (2004) om en pojke som leker med Barbie.

Under föreläsningen diskuterade publik och föreläsare tabun i barn- och ungdomsboken. Analysen blev att de flesta ämnesval går an om man inte tar ifrån läsaren livsmodet, vilket innebär att slutet måste ha en strimma hopp. Emma Vall för också en dialog med ungdomar

där de tar emot förslag på ämnesval och ger respons på texter. Mer information på webbsidan: <http://www.go.to/emnavall>, e-post: emma.vall@spray.se.

Göran Subenko har efter en lång karriär som bl a lärare och skolledare landat som verksamhetsledare för Tidningen i skolan. Tidningen i skolan vill förankra dagstidningsläsning hos en ung publik i en tid när få unga har en egen prenumeration förrän i trettioårsåldern. Det är viktigt att lära sig de mekanismer som styr massmedia, att det är inte är ett objektivt förmedlat stycke verklighet utan nyhetsbyråns eller journalistens *val* av nyhet och *vinkling*. Det händer exempelvis mycket i Latinamerika som aldrig når nordiska läsare, eftersom geografiskt avstånd gör att detta får lite utrymme i våra västvärldscentrerade dagstidningar. Utan detta kritiska förhållningssätt och utan förhandskunskaper om ämnet accepteras andras tolkningar av en händelse som "sanning".

En framgångsrik metod för att i grundskolan sprida läsning av lokaltidningen är att vädja till tidningsutgivaren att skänka ett antal exemplar till skolan varje dag under en projektperiod som kanske kan komma att permanentas. Behandla tidningen som det "smörgåsbord" av nyheter det är och låt barnen läsa det som lockar dem. Blir det då serierna eller sporten får det inte klassas som ett dåligt val från lärarhåll; detta kan leda till vidare läsning av andra delar i tidningen. Presentera tidningens uppbyggnad för eleverna. Vad är rubrik, ingress, ledare, insändare o.s.v.? Det finns få ämnen i skolan som inte speglas i tidningen. Kanske står det bland utrikesnyheter att en komet nalkas jorden? Anknyt till naturkunskap! Vad sker inrikespolitiskt? Anknyt till samhällskunskap! Står rapporter om att fritidsgård eller bibliotek hotas av nedläggning? Lär eleven hur man skriver en insändare! Chansen till publicering och att nå en större publik är mycket spännande för ett barn, vant vid att bara få respons från läraren.

När elever börjat läsa tidningen och fått grepp om dess struktur kan nästa led vara att själva göra en tidning. Förutom det självklara, övning i att skriva, kan intervjuer med lokala politiker och näringsidkare lära de unga journalisterna mer om viktiga politiska och ekonomiska krafter i lokalsamhället. Kunskaper i redigeringsteknik och kontakter med tryckerier, eller om slutprodukten kopieras, gör att resultatet varierar i layout och professionell framtoning, men de flesta elever sträcker lite extra på sig när de får se sin artikel i tryck. Tidningen i skolan har varit involverat i flera lyckosamma projekt, bl a ett där ungdomar med låg självkänsla som inte trivts i skolan fått göra en tidning från scratch en sommarvecka med hjälp av mediepedagoger. Nyheten om ungdomarnas tidning blev känd i riksmidia, de fick mycket beröm och gick höstterminen till mötes med stärkt tilltro till den egna förmågan. För lektionstips, tidningen i temaarbete, källkritik, tidningen som ingång till främmande språk m.m., se webbsidan: <http://www.tidningeniskolan.com/>.

Jenny Stenlund